

עולים לתרומה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, עש"ק פרי תוריע מצורע (אבות ב)
אדר"ח אייר תשפ"ג - שנה כח גליון אישטר

הדלח"ג מוע"ש	ר"ת
22:05 21:45 20:29	אנטווערפן
21:21 21:05 19:52	לונדון
21:18 21:01 19:45	ווינסטקליף
21:35 21:21 20:05	מאנסטעטער
21:07 20:46 19:39	ווינען
22:03 21:48 20:31	אמסטרדם
21:37 21:15 20:05	ציריך
22:05 21:44 20:33	פאריז
21:42 21:23 20:10	בעלזא

בסיוע קרן יקר למרדכי לעי"נ הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז זוגו; מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם עבי רומעלט זצ"ל

לקח טוב

לבני ישראל - הנהגה תורנית למעלה מהנהגה טבעית

בכל חולי ומכאוב אפשר למפל בשני אופנים: האחד, להתייחס אל המחלה עצמה ולכלל הסכונים המתלווים אליה וגורמים בעמיה; והשני, לחקור ולחפש אחר הגורמים שגרמו והביאוה ולמפל בהם, כך שבהיעדר הסיבה יבטל המסוכן מאליו. גם אם האופן השני נשמע יותר יסודי, מאחר שהוא הותר לעומקה של תופעה, עדיין אין בכך להעדיפו על האופן הראשון. סוף סוף, אם הטיפול בסמינים מביא לאותה תועלת, שהחולה יתרפא מחוליו ויחזור לאיתנו כמקדם, מה לי אם ירד לעומק מה לי אם נשאר על פני השטח. החולה הבריאי והמכאוב נעלם ללא זכר.

הנה כי כן כבר נודע מחכמת הרפואה מימי קדם, שרוב חוליי הגוף מקורם בהתנהגות לא נכונה בכל הנוגע לאכילה ושתייה. אילו היה האדם שומר על תזונה מיוחדת ומאוזנת כראוי, לא היה יודע מכאוב וחולי. אין מי שחוקק על הנהגה זו. ובכל זאת רוב רובם של החולים מעדיפים טיפול בתופעת המחלה מאשר לשנות את נוהגי אכילתם. כי בסופו של דבר נרפאה המחלה על ידי התרופה, ולמה לו לשנות סדרי בראשית.

אותיות מחכימות

זאת תסיס תורע. תמלוע. ... ויש לפקש על פי מה שאמר הכ"ק הקדוש מהר"צ (המגיד ממעיינות) זוק"ל בפסוק "זאת עולת חולש" וכו' (במדבר כח, יג), שכתובת "זאת" נלמדה ב' הנהגות שישנן בהתאחדות המזנים, והנה יש הנהגה הטבעית המסודרת מ' ימי בראשית על כל אשר נעשה תחת השמש מקטן ועד גדול כל ימי חבל. ויש הנהגה התורנית למעלה מן הטבעיות וכו'... ואלו הן הנהגות נרמזות בתיבת "זאת", היינו ה' מרמז להנהגה הטבעית של ז' ימי בראשית. והא"ת מרמז על כלל התורה. כ"כ לחון מא' עד ט', שהוא הנהגה התורנית שלא כטבע, הנהגה לבעלי התורה. והנהגה המרמזת אם ילדה להתנהג כטבע, שהלכתה כל מריבויה הס על ידי מאלל ומשקה וכדומה, וביקש רפואה טבעית, לא נרפא עדין מנגעי הנפש. כי הנה מצוי ישראל הוא אשר ללס תנונה הנהגה התורנית שלא כטבע. ועיקר רפואתו שיקוב אל ה' להתנהג כחוקה אשר הוא למעלה מן הטבע.

וזה שאמר "זאת תסיס תורע" כ' שצ"ק המלועז ללמוד "זאת", שישנן ב' הנהגות, וכני ישראל בני נביא של תורה, כל ענייניהם שלא כטבע, ממילא לא יבקש רפואה טבעית, רק רפואה סגולות התורה המרפאה כל מחלה וכל נגע, ומוספת חיים ועשר וכבוד לעשיה, והכן כי קרתי.

נגע צרעת כי יהיה באדם זה, ודאי שאין לו להתעסק ברפואות גשמיות. גם אם לצרוע מאומות העולם ותעוילנה תרופות אלו, הרי הנהגת בני ישראל היא לגמרי אחרת ושונה בתכלית, מאחר שמיועדים הם למטרה שונה מקצה אל הקצה. כי אלו לבאר שחת ואילו לחיי העולם הבא.

פלאות עדותיך

הנולד ביום ראשון מקודש יותר/ "שתי תורים או שני בני יונה" - שיהיו שוים בקומה ובמראה/ בגד משי מיוחד לבגדי שבת - כי אין בו נגע/ גלוח שער המצורע ביום השביעי דוקא לפי הסדר שבפסוק/ מצורע שלא טימא אותו כהן מיוחס הרי הוא טהור/

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תוריע וילדה זכר וגו' (יב, ב). בדברי ה'בן איש חי' בספרו 'בן יהודע' (נדה לח), מביאר מעלת ולד הנולד "ביום אחד בשבת, שהוא מקודש יותר, שיש בו חלק מתוספת נפש רוח ונשמה, ואף על גב דטבע האדם חלוש בו (עי' תענית כז); עם כל זה יתרון קדושת היום עדיף", עיי"ש.

ובן יונה או תור לחטאת וגו' (יב, ו). בסוף מסכת כריתות (פ"ו משנה ט) תנן: "תורין קודמים לבני יונה בכל מקום (ברוב מקומות כתיב ברישא תורין, והדר בני יונה. רע"ג), יכול מפני שהן (תורין) מובחרין מהן, תלמוד לומר: 'ובן יונה או תור לחטאת', מלמד ששניהם שקולין".

בספר 'גליון רבינו ישראל מברונא' עה"ת (תלמיד בעל התרומת הדשן, נדפס לראשונה מכת"ב בשנת תשס"א, עמ' קב) כתב לבאר בזה: "ונראה לי ישראל מברונא, דתנן במסכת נגעים (פ"ד משנה א) מביא שני צפורים דרוו, ותנא (שם משנה ה) מצותן שיהו שוין בקומה ובמראה וכו', אלמא בכל מקום שנאמר 'שני' צריך שיהיו שוין, וכן גבי שני שעירים במסכת יומא (סב). צריך שיהו שוין במראה ובקומה, הכא נמי [בעלמא דכתב] שני תורים צריך שיהו שוים בקומה ובמראה, וזה מצוי בתורים מבני יונה, כמו שראה לעינים שאין יונה דומה לחברתה, אבל כל התורים דומים, לכן גבי שני תורים הקדים הורה ומצוי טפי, ואם לא ימצא תורים יחד אחר בני יונה שיהו שוין, אבל גבי יונה או תור, כיון דלא צריך רק אחד, אז יונה מצוי טפי בבית מן התור, לכן נקט יונה המצוי ברישא".

הבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמור אז בבגד פשתים וגו' (יג, מז). דבר פלא ציין כאן הרה"ק ממדו"ץ ז"ע ב'דברי ישראל', וז"ל: "הנה לא נזכר 'בגד משי', משמע שבבגד משי אין מצוי נגעים, ועי' בכלל יקר' (כאן) שהורגיש גם כן בזה. וזהו הענין הנהוג בכל ישראל על שבת ללבוש בגדי משי, שאין מצליאות בו שום נגע וטומאה כלל, וזהו פלא שלא מצוינו באומות העולם בכל העולם כולו שיהיו לבושים בבגדי משי, אלא ישראל לבדם לובשים בו והוא מיוחד לבגדי שבת".

והיה ביום השביעי יגלה את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלה (יד, ט). בספר 'רחובות הנהר' להגר"ו טאנענבוים זצ"ל דקדק, כיון דכתיב שיגלה את כל שערו, אם כן למה נאמר 'את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו', וכתב לבאר, "דהכתוב הקפיד בהתגלות השניה שיהיה דוקא באופן זה, בתחילה יגלה את הראש, ואחר כך יגלה את הזקן ואחר כך גבות עיניו, ולא יקדים הזקן הראש, וכן השאר, משא"כ בשאר המקומות וזלת אלה השלשה וכו', שם אין קפידה איזה יקדים".

הגאון בעל ה'בן איש חי' ז"ע, נשאל בספרו 'תורה לשמה' (סי' מז) אודות "שליח ציבור שנצטרע מקומות המכוסים שבגופו, ואינו נראה מבחוץ כלל, ועם כל זה הנה יש מן הציבור שטובים שצריך להעבירו מפני שהמצורע הוא טמא ואין יתפלל על הציבור, ובפרט ביום הכיפורים בסדר העבודה שהוא במקום כהן. ויש מן הציבור אומרים, מה כפי, הלא הכל עתה הם טמאים בלאו הכי בטומאת מת דחמירא טפי, ומה הפרש יש בזה".

והשיב לשואליו דבר: "הנה ודאי שהמצורע חשוב כמי שהטומאה יוצאת עליו מגופו שהם זבין ובעלי קריין, ומפני כך גרע מטמא מת לענין זה של התפלה, והיה ראוי להעבירו מלהיות שליח ציבור וכמו שטענו קצת מן הציבור בזה, אך יש להצילו מטענה זו מהאי טעמא, והוא, כי הדין הוא כל מצורע שלא טימא אותו כהן מיוחס הרי הוא טהור ואינו טמא, וזה הש"ץ לא טימא אותו כהן מיוחס, וגם עתה בזה הוא אין כהן מיוחס אלא כולם הם כהני חזקה, ולכן הש"ץ הוא טהור ואין בו טומאת צרעת, ודבר זה מפורש בגמרא דפסחים ופסקו הרמב"ם להלכה" וכו', עיי"ש.

1. זה חידוש גדול שגם אלו המביאים תורים או בני יונה צריך שיהיו שוין במראה ובקומה ובדמים, ובשיח 'צחק' (יומא שם) כתב להדיא דלא צריך שיהיו שוין, עיי"ש.
2. דבריו הם מחודשים ואין לזה מקור אחר, ובעיקר דבריו צ"ב שלא הביא שכבר נדדש דקדוקים הללו במס' סוטה (מז), עיי"ש.

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק רבי יוסף מאיר בהרה"ק רבי שמואל צבי מסיניקא זצלה"ה בעל ה'אמרי יוסף' נסתלק לשמי מרום ביום ו' אייר תרס"ט זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן הונצח על ידי נכדו החשוב הנגיד הנכבד והמפון פטרון מדור 'יומא דנשמתא' הוא ניהו שהיו"ח הרה"ח ר' ישכר בעריש ברונשטיין שליט"א

זכות זיכוי הרבים לעילוי נשמת אבי מורי הרה"ח ר' נתן מנחם ע"ה בן החבר ר' יקותיאל זאב ע"ה נלב"ע ביום ה' אייר תש"פ תהא נשמתו צורה בצורו החיים ולעילוי נשמתו הטהורה של הרה"ק רבי ישעי' רבי משה זצ"ל מקרעסטיו נסתלק ביום ג' אייר תרפ"ה זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן הונצח על ידי ידידנו הנדיב הנכבד הרה"ח ר' זאב גרינוואלד שליט"א - ציריך

אמרות טהורות

"בכל קודש לא" – על הקדוש להיות כלא נחשב

בכל קודש לא תגע (ויקרא יב, ד). והאדם צריך שיהיה קדוש בכל רמ"ח אבריו וימשיך גידיו וימשיך לקוב"ה ושכונתיה על כל אבר ואבר דלילה, ואף על פי כן צריך שיהיה בעינו לאין דומה נגד גדולתו ית"ש, ואז ינחל גן עדן. כמו ששמעתי **מכנו של החסיד מר"ה אלימלך מליזענסק שאמר בשם אביו, כשישאלו אותו למעלה אם עבד הש"ת בחייו, ויאמר שלא עבדו אפילו רגע אחד, ויאמר הקב"ה: תנו לו גן עדן שאומר אמת, ובשביל אמת נודח אדם גן עדן.**

וזהו שרמזו: **"בכל קודש"** – שיהיה וכל אבריו וגידיו קודש, ואעפ"כ יהיה **"לא"** ואין, כלא חשיב, או **"תגע"** – ראשי תיבות: **"תנחל גן עדן"**.

קול יעקב והנהי' בעל 'מלא הרועים' וי"ע

גם החוטא ילמד תורה –

כדי שהמאור שבת יחזירו למוטב

אחד לעולה ואחד להטאת (ויקרא יב, ה). פירש"י: "לא הקדימה הכתוב שאלו למקראה, אבל להקריבה – הטאת קודמת לעולה". והקשו המפרשים, כיון שהטאת קודמת להקריבה, למה לא הקדימה הכתוב נמי למקראה.

ויש לפרש על פי מה שאמרו רז"ל (ובחסים ב): הטאת למה באה לפני עולה, מושל לפרקליט (מליץ טוב) שנכנס לרצות, רביע פרקליט נכנס דורון אחריו. והנה, כל זמן שהאדם הוא בעל הטא ח"ו, נאמר עליו (תהלים נ, טו): "לרשע אמר אלוקים מה לך לספר חקי", ואם כן אי אפשר לו לקיים שום מצוה, כל זמן שעדיין מלוכלך במינופת החטא רח"ל. אמנם, זהו בכל המצוות, מה שאין כן בלימוד התורה נאמר (ירמיהו טו, יא): "אותי יעזבו ואת תורת שרמדי", ואמרו רז"ל (עיי' ירושלמי הנהגה פ"א ה'): "הלוא אותו יעזבו ואת תורת שרמדי" – שהמאור שבת מחוירם למוטב. אבל זה יכול האדם ללמוד תורה אף על פי שעדיין לא תיקן מעשיו.

נמצא לפי זה, שהקדמת החטאת שייכת רק בזמן שבית המקדש קיים, אבל עתה כימי גלותנו, שאנו מקיימים: "ונשלמה פרים שפתינו" (הושע יד, ג), לא שייך טעם זה. ולפי זה יובן שפיר מה שכתב רש"י: "לא הקדימה הכתוב אלא

למקראה", להורות שכזמן שאנו מקיימים מצות הקרבנות על ידי 'ונשלמה פרים שפתינו' – כי כל העוסק בתורת קרבנות נחשב לו כאילו הקריבם (תענית פג) – היינו האידנא בזמן הגלות, בהם אין קפידא להקדים דוקא לימוד תורת החטאת ללימוד תורת העולה, כי אפילו קודם שתיקן האדם מעשיו מותר לו ללמוד תורה, מפני שהמאור שבת התחזרו למוטב, ואין צורך תחילה בחטאת לרצות. "אבל להקריבה הטאת קודם לעולה", כלומר בזמן שביהמ"ק היה קיים והיה מקריב בפועל ממש או הטאת קודמת לעולה וכאמור.

כל הפוסל – במזמו פוסל

וטמא טמא יקרא (ויקרא יג, מה). רובו למה שאמרו (קדושין ע): "כל הפוסל – במזמו פוסל", כי הטמא קורא להכירו טמא. וזהו: **"וטמא"** – איש הטמא – **"טמא יקרא"** – להכירו. **שליח הק' –**

התורה מכפרת עוונות האדם ומרפאת את גופו

זאת התורה לכל נפש הצרעת ולנתק. ולצרעת הבגד ולבית.

ולשאת ולספחת ולבחרת (ויקרא יג, נד–נז). "יש לומר בזה בדרך רמז, על דרך מאמר חז"ל (עירובין נד). חש בראשו יעקב בתורה, וכמו שכתוב (משלי כב): "לכל בשרו מרפא" זהו פסוק הוא. כי כל החלאים ונגעים שבא על האדם רח"ל, הוא מהמת שפגם בתורה, וכשעוסק בתורה התורה מכפרת עוונותיו. וזהו שאמר (ויקרא יג, לו): **"זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת"**, היינו זאת התורה מכפרת מה שעוולה והטאת מכפרת, וכן מה שכתוב מכפרים, התורה גם כן מכפרת.

וזהו שאמר גם כן: **"זאת התורה" מניח ל"כל נפש הצרעת"** וכו', שמרפאת לכל בשרו על ידי שמכפרת על כל עוונותיו, וממילא נתרפא: כל הנגעים והחלאים רח"ל, והב"ן.

הגל מהנה אפרים

זר ועטרת קודשה לראש ישראל –

והזרתם את בני ישראל מטומאתם וגו' (שם לא). "דהנה מכל מצוה ומצוה נעשה עמדה וכתר לראשו. וידוע שעל ידי תשובה מאהבה וזדונות נעשים כזכיות (ויטא פג). וזהו שאמר הכתוב: **"והזרתם"** – לשון נזר ועטרה, "את בני ישראל מטומאתם" היינו העוונות אשר נטמאו ח"ו, וכלומר, שמהטומאה ח"ו נעשה נזר ועטרה, על ידי התשובה הנכבדה מאהבה" – שנעשו כזכיות.

המפרשים, מפני מה נזכרו בתורה נגעים על אדם ועל בתים ובגדים, ולא על כסף וזהב.

וי"ל, כי הטעם שנאמר על נגעים בתים (עיי' ויקרא יד, טו) משום כששמעו האמורים שישאל באים לארצם, ממנו אוצרות בבתים, על כן שלח השי"ת נגעים בבתים כדי שיתצו אותם וכך ימצאו את האוצרות, והיו רעה מעין הטובה. ובנגעי בגדים – לפי מה שאין בהם נגעים שמתמשל לעבודה זרה, והיו איסורי הנאה. מה שאין כן כסף וזהב, דלכא למהיש להכי, דהא עבודה זרה של עין נרקבת ושל כסף וזהב נתכת, כמו שכתב רש"י בפרשת בא (שמות יב, יב), ואם כן הו"י עבודה זרה שנשתברה ובטלה, ולכן לא היה צורך שיהיו נגעים על כסף וזהב.

אולם איתא עוד טעם על נגעי בתים ובגדים (עיי' תנחומא פר' מצורע ט"ד), משום שאין בעל הרחמים פוגע בנפשות תהלה. ועל כרחק מוכח כטעם הזה, דאי כטעם הראשון, למה יתכן שיש "לטהרו", אי בא מתהלה לשם אוצר או משום עבודה זרה, אמאי הדר יצא משפטו לאורה שלא לנתץ ואלא לשרוף, רק לטהרו. אלא ודאי צריך לומר לאורה שלא השני, ואמנם כיון שהזר בתשובה זכה לטהרו. וזהו שאמר הכתוב: **"זאת תורת וגו' לטהרו או לטמאו"**, ועל כרחק צריך לומר כטעם השני, משום שאין פוגע בנפשות תהלה, כאמור, ולכן אמר: "זאת תהיה תורת המצורע" – תורתו של מוציא שם רע, דבא רק לאוהרה, כיון שאינו נוגע בנפשות תהלה.

טללי אורות – בשם הג"ר דוד אופנהיים זצ"ל

זאת תהיה תורת המצורע וגו' (ויקרא יג, כד). דקדוק המפרשים על תיבת **"תהיה"** שהוא אך למותר, וכמו שנאמר להלן (שם לב): **"זאת תורת הזב"** (עיי' בלשן הק').

אלא, אמרו רז"ל (במדבר יג, א) שבשעת מתן תורה נתרפאו הכל ממוטין ומצרעת, עד שעשו את העגל והזרו למכתם. ולפי זה יובן למה כתוב: "זאת תהיה תורת המצורע", דהיינו תהיה לעתיד, לאחר מעשה העגל כשהזרו למוטם, מה שזכר, שלא מצוה שנתרפא מזיבה כשעת מתן תורה, וממילא היתה שייכת בהם טומאה זו אפילו מיד אחר שניתנה תורה, על כן כתוב: "זאת תורת הזב".

יתרון דעת

שבת ראש חודש

יחידותה של שבת ראש חודש ובמיוחד שבת ראש חודש אייר

והיה מדי חודש בחודש ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמו ה' (ישעי' סו, כג). הדקדוק הוא למה כתוב מתחילה 'מדי חודש בחודש' ואחר כך 'שבת', הא שבת הוא תדיר, והו' תדיר ושאינו תדיר ותדיר קודם (ובחסים פט), והוה ליה להקדים שבת מתחילה.

וגראי דידוע מפי סופרים ומפי ספרים הקדושים (עיי' פ"ח שער ר"ח פ"ג) שבראש חודש יש נפש יתירה, ובשבת וביום טוב נשמה יתירה, לפי שבראש חודש יש עליות השכינה, וזאת עולת חודש בחודש" (במדרש כה, ד), שהשכינה נקראת 'זאת', כי כדוע מספח"ק, ועל כן אומרים "כרת" בראש חודש וכו'... והנה בראש חודש יש עליה לשכינה וגם נפש יתירה, ובשבת יש עליה יתירה לשכינה ונשמה יתירה, וזה מבוא לאדם לעשות תשובה שלימה. והנה כשראש חודש חל להיות בשבת, אזי יש עליה גדולה לשכינה מאד מאד, ונעשה יחוד גדול בעולמות העליונים יותר כפולה ומכופלת משהיה ראש חודש בחול, ועל ידי כן יכולים כל בשר לנתק את עצמם מהגשמיות לחזור בתשובה שלימה יותר מראש חודש חודש. וזה: "מדי חודש בחודש ומדי שבת בשבתו", דהיינו כשיחול ראש חודש בשבת אזי "יבוא כל בשר להשתחוות לפני", לפי שהקדושה יהיה גדולה עד למאד מאד ויהיה התעוררות התשובה בכל בשר, כנ"ל.

ומפני שזה אין שכיח תמיד שיהיה ראש חודש חל בשבת, על כן כתוב ראש חודש קודם שבת, לפי שראש חודש לא שכיח יותר משבת, כדאיתא בשם הגאון מו"ה ישעי' פיק ז"ל על הגמרא דראש השנה (טז): "מדוע את הולכת וגו' היום לא חודש ולא שבת" (מ"ב ד, כג), מכלל דבחדוש ושבת מבעיא ליה למיזל. דקשה, למה כתוב חודש מקודם שבת הא תדיר ושאינו תדיר וכו', ומתוך הוא ז"ל, דדבר שאינו שכיח – חודש, תדיר יותר משבת, ורצה לומר שאמר לה: "לא חודש היום" רצ"ל ש"לא חודש" תדיר יותר משבת, על חודש לא שכיח יותר משבת, על כן לענין שאינו שכיח הו' ראש חודש תדיר יותר מהשבת, כי שבת שכיח יותר מראש חודש. "מדוע את הולכת אליו היום לא חודש" שרצ"ל כי אינו חודש היום ולמה את הולכת אליו, ובדבר שאינו שכיח – יותר אינו שכיח ר"ח משבת, על כן הקדים חודש כאן. וכך הוא גם כאן, ששבת ראש חודש לא שכיח, על כן לענין לא שכיח חודש תדיר לא שכיח משבת, על כן אמר חודש קודם, כנ"ל.

מאור ושמש (פר' משפטים, הפטרה לשבת וראש חודש)

אתה יצרת עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי אהבת אותנו וכו' (מוסף לשבת ר"ח). הנראה לי לבאר בסדר לשון זה, מה שלא נאמר כן בנוסח "ראשי חודשים" כנ"ל, דהנה כבר נתבאר כי מצוות אין מנסלות זו את זו (פסחים קטו), פירוש, אי שיש מצוות שהם גבוהים מבעלתם ותיקונם בעולמות העליונים יתר על ולתם, מכל מקום כשנאמר אחרת עמה הנה לא נתבטלה ממקומה גם היא, כמו שבת וראש חודש אי"פ שהתיקונים ועליות העולמות בשבת הם גבוהים מאד, יותר מראש חודש, מכל מקום מעלת ראש חודש לא וזה ממקומה, כי יש שוב ענין מעלה אחרת בראש חודש שאין בשבת, כמבואר במקובלים, עיי"ש. ולכן הנה חלקו כבוד ר"ח בשבת מוסף, שנתן תיקון נוסח לר"ח, ושבת טפלה לו, כנ"ל. וזה לאות כי גם העתקו למטה במדריגה יש בו צורך ומעלה העליון ממנה וכו'... וזהו שאומרים: "אתה יצרת עולמך מקדם" וכו'... וזה אשר ללמוד דבר זה משבת ור"ח, ולכן אנו מבקשים: "חודש עלינו את החודש הזה לטובה לברכה", שהשבת יועיל וינחם גם כן בקדושתו על ראש חודש לברכו בכל הטוב המגיע לשבת, וכן יגיע עלינו תהלה הזאת למטה, כנ"ל. פתאור שלמה (לר"ח) עיי' עוד. ונ"ע במרומי פורים דף פז.

... ובפרט בשבת שחל להיות בראש חודש, כי ראשי חודשים הם תיקון לפגימת הלכנה מיעוט הלכנה, כי על ידי פגימת הלכנה מיעוט היחך נתהוו כל הפגמים והיצרין בישיח וכל הלבשוים הצואים, וראשי חודשים הם בחינת מילוי היחך, שמתמלאים כל הפגמים ומתתקנים כל העולמות וכל הלבשוים, ובפרט בשבת קודש שחל בראש חודש אייר, כי ר"ח אייר נתעלה מבעלה, כי באחד באייר מנאן, ודרשו רז"ל (במדבר יד, ב) "מתוך חיתת מנאן", וענין חיתתן היא כמאמרם ז"ל (אבות פ"ג מ"ד) "חייבין ישראל שנתן להם כלי חמדה", היינו שנתעורר בלבם חמדה ואהבה וחשוקה להבורא ב"ה.

ובראש חודש אייר היה להם חשוקה וסכסופי להבורא ב"ה בבחינת 'נכספה וגם כלתה פשע' (תהלים פד, ג), כמאמרם ז"ל (במדבר יג, ג): ישראל נתאו דלגלים, כמו שכתוב (תהלים ו, ו) "ובשם אלקיני נדרגל", שהיו להם סכסופי וכלות הנפש הדלגלים, בכדי להתדבק ב'ד' רגלי המרכבה, ד' אותיות הו"יה ב"ה, ועל ידי זה זוכים להמשיך מעילא לתתא מד' אותיות הו"יה ב"ה להמשובת קדושות וכל הלבשוים קדושים, וזוכים לבחינת 'מפני שיבה תקום' (ויקרא יט, לב) הקמת המזל בגשמי וברוחני הקמת כל העולמות, והזדרת פני זקן ויראת מאלקך אני ה'", שזוכים להמשיך מד' אותיות הו"יה ב"ה בחינת 'הזדרת בלבושו' לבושים קדושים.

מגן דוד להרה"ק רבי דוד מטאלא ז"ע [נסתכל"ב אייר תרמ"ב] (פר' קדושין ור"ח אייר. יעו"ש באריכות)

ניתן לשמוע כל יום חיזוק יומי:
אוצרות בעלזא 16053131771 / 023011614

יומא דנשמתא

הגה"ק רבי קלונימוס קלמן מזורמיזא זי"ע

יומא דהילולא ב' אייר (ש"כ)

"הגאון מאור הגולה מוה"ר קלמן מזורמיזא ז"ל אשר הרביץ תורה בישראל והיה אב"ד ור"מ בק"ק לבוב המעוטה משך מ"ב שנים ונפטר לעולמו בשנת ש"ך לפ"ק, כבר נודע שהוא היה מגאונים קשיאי שהתחילו להרביץ תורה במדינות פולין ורייסין ליטא וואהלין, והיה בדור אחד עם הגאון מו"ה שכנא ז"ל שהרביץ תורה בק"ק לובלין... והג"מ קלמן היה הראשון בק"ק לבוב אשר האיר עיני הגולה ובתשובותיו אשר השיב לגדולי ישראל בדורו" (נכללת יופי, ח"יא, קראקא תרמ"ח, דף קלז, וכן באנשי שפי, קראקא תרנ"ה, אות תצח).

וכה מצינו בדברי החכם רבי דוד גאון מפראג זצ"ל - שחי סמוך לדורו - בספרו 'צמח דוד' (אלף השני ח"יא ש"יז): "ובימינו (של הרבי ר' שלום שכנא מלובלין) הרביצו תורה בישראל והיו ראשי ישיבות גדולי עולם ואנשי שם במדינת פולין ורייסין, ר' קלמן וזרמיזא אשר ישיבה בק"ק לבוב הנקרא לעמבורג" (ואחריו הביא כן בעל 'סדר הדורות', אלף השני ח"א ש"יז).

מגוטי אשכנז:

מגוטי ביותר ידוע מפרטי תולדות רבינו קלונימוס המכונה קלמן, ואך זאת ידענו שמקור מוצאו הוא בעיר העתיקה וזורמיזא (זורמיזא, ווארמס) שבמדינת אשכנז.

כשתקפו הצרות והפרעות בימי הביניים וגורשו היהודים ממדינות אשכנז, היו רבים מן הגולים והנדחים משם ששמו פניהם למדינת פולין הגדולה והסמוכה, אשר מלכיה היו מלכי חסד ופתחו לפניהם את שעריה, והיו מהם אשר ניסעו הלאה למדינת רייסין ח"י רוסיה האדומה, וקבעו דירתם בעיר הבירה לבוב, לדוגמא הרב הגאון מו"ה קלונימוס קלמן מזורמיזא, והגאון מו"ה יונה קיקינש ועוד כמנוחם הרבה" (לתולדות הקהילות בפולין, ירושלים תשל"ח, עמ' 441).

יש אומרים שרבינו היה מגדולי תלמידיו של הגה"ק רבי יעקב זליבא פלאק זי"ע - "אבי החולקים" (נכללת יופי, ח"יא, דף ג), בעקבותיו צעד והיה מן הראשונים שהתחילו את תורתו לתלמידים באותה תקופה קדומה, תקופת הזוהר והשגשוג של לימוד וידעת התורה בפולין ורייסין.

בשנת ה' אלפים רח"מ החל לכהן כרבן של שתי הקהלות בעיר לבוב, 'תוך העיר' ו'מוחץ לעיר' (נכללת יופי, שם דף כו; ערים ואמהות בישראל, ח"יא עמ' 312), וכן שימש כרש"מ מתיבתא במשך ארבעים שנים עד שנה לפטירתו בשנת ש"כ. באמת אמרו, שרבינו יחיד עם רעה הרבי ר' שלום שכנא מלובלין זי"ע הצליחו להרים את קרן התורה, ומאז הפכה פולין להיות אכסניא של תורה למשך מאות בשנים. "הגאון רבי ר' שכנא רבו של הרמ"א החזיק ישיבה גדולה לובלין, והגיר קלמן וזורמיזא בלבוב. להני שני ישיבות גדולות היו מתקבצים מכל תפוצות ישראל ומהם יצאו גדולי הוראה מאורן רבן של ישראל, יש שכתבו שגם רבינו הרמ"א למד אצל הגאון ר' קלמן הנ"ל" (מלוצי אש, ב' י"ד).

על ידו סייעו הרבנים הגאונים שברחו גם הם מארצות אשכנז מחמת המציקים, הלא המה: חתנו רבי אליעזר ב"ר מנח" (שהיה קרא "רבי לזר מזורמיזא") ורבי יהודה קראשוויץ, הם נמנו על חברי בית דין והיו גם ראשי ישיבה, וכן זכתה העיר לבוב ששמש דירתו וזכה עליה ונעשתה "קהלה מפוארה מלאה חכמים וסופרים... שם מקור החכמים ומעין התבונה, אבן פינה יסוד אמונה" (שו"ת הבי"ח הישנות, סי' עב). וכבר הזכירם מהר"י ברונא בתשובתו (סי' רסה): "שלום לכם קדישא תבורי דלעמבוריק צי"ו".

הל תלפיות:

"ישמו היה נודע בכל תפוצות ישראל, וגדולי הדור היו משכימים לפתחו לשאול ממנו דבר ה' זו הלכה כנודע" (נכללת יופי, שם דף קלז).

ברם מכל תשובותיו ופסקיו נשארה לנו רק תשובה אחת ידועה ממנו שנדפסה בשו"ת הרמ"א (סי' טו, משנת ש"ח) אודות בעל שהוציא שם רע על אשתו, וממנה משתקפת רוחו הטוהרה וקנאותו לאמת ולשלום במרומו אומר שאין ממש בטענות הבעל ובעדותיו, ומחוק את דיני פסקא לעמוד על דעתם ולהוציא לפועל את כל פרטי פסק דינם בהקדם האפשרי כדי שלא לענות את "דינה של האומללה".

הוא פותח בדיו: "יען וביען אחרי ראיתי כמה דיואות משתפסות וקולמוסים משתברות אודות עסקא בישא ולישנא בישא בסבת גרמל לחשיא, מוציא דבה ככסילים ואוילים... הנה שמועה שמעתי ונגלה לאוני אודות מחלוקת ע"י התעררות והוצאת עסק לחיטת שם רע שהוציא הבעל על אשתו, ונמשך אודות מחלוקת זה משך זמן רב עד שנתגלגל אודות מחלוקתם שקבלו עליהם שני הצדדים לדון לפני שלשת הורעים אבירים נאמנים הנמצאים בקראקא הברה, דהיינו הגה"ק מהר"ר משה לנדא זצ"ל ומהר"ר יוסף ב"ץ (השוא"ת סי' קפ"ו) וגיסו כמהר"ר משה איצטנל צי"ו (הרמ"א), ועוד יצטרף עמהם כמהר"ר יצחק בר בצלאל הדר בלאדמיר (זקנו של ה"ח"ט)... והנה האלופים הנבררים הנ"ל שקלו וטרו בדין זה הצדדים הנ"ל וסתמו כל החלל וכל חלקי הסתור, והיו מתונים בדין הנ"ל עד שהוציא דינם לאמיתו... ואני אחרי ראיתי העדות חדש עמדותי מרעיד ונפלאות הפלא

הקדמותיהם והסכמותיהם בספר 'חכמת שלמה' משם ייטיבו לראות כי המה מורים באצבע אלוקים על עיני בנינו היסור הזה"י.

יצוינו למש"כ המהרש"ל ביים של שלמה' (עמ"ס גיטין, פ"ד סי' לב): "אני תמה על עיר לבוב שהי' בה זקן וחכם, ונהג לכתוב: שאנו מונין כאן בלעמבורג דמתקרי לבובי"י. יתכן מאוד שהכוונה לרבינו.

כן מזכירו בכבוד ובהערצה תלמידו הגה"ק רבי אברהם טרוויש צרפתי זי"ע במכתבו משנת רצ"ו אודות תפוסת ספרו 'ברכת אברהם': "וישם א' את שכאו במעלת תורה וגדולה, סביב למשכן יחנו מלאכי מעלה, הוא עטרת ישראל ומאור הגולה ר"ג כמהר"ר קלונימוס המכונה מהר"ר קלמן וזורמו צי"ו אשכנז אשר אור הגולה זרחה תוגרמה מעיר ניקופוליס... הלא הגדול בענקים מורי ורבי למימי, אשר שמעו הולך בלד הארץ ר"ג מהר"ר קלמן צי"ו כסא כבודו..." (המכתב פורסם בישת דור דודי אסיפת גנויים, ח"יא, ירושלים תשי"ח, עמ' שעב-שעח).

כי ב"ם בהר ה':

רבינו האריך ימים עדי זקנה ושיבה, ודורשי רשומות אמרו סימנא שישב על כסא הרבנות בלבוב מ"ב שנה כמנין "בלבוב" (אוצר הגדולים, ח"ח עמ' 51).

ביום ב' אייר שנת ה' אלפים ש"כ נתבקש בשיבה של מעלה, וזה נוסח מצבתו בבית החיים הישן בלבוב: "מי יוכל להלל ולמלל תהלתו, לאיש שהיה כל ימיו לא-ל עבודתו, הוא החכם המופלג שמו מהר"ר קלמן, פה בשיפולי בית החיים נטמן, כל מעשיו היה עמים טובים ונשיאותו היה נוהג פה כמנין בילבובי' בתורת אלהית היה אומנותו, לריבוי ממון לא היה חמדתו, וכבר בא חכם בסוד קודשים רבה, מובטח שהוא בן העולם הבא, הוא נכנס לטרקלין ומנוחתו כבוד עד קץ הימין, שם ינוח כבודו באוצר טל תחי', ממנו אינו נזכר ופרידתו היה שני ימים בחודש אייר ביום ראשון למלאכה, זכר צדיק לברכה, ש"ך לפ"ק" (מציבת קודש, לעמבערג תרכ"ז, ח"ב דף טו).

נשתמר ספר הסמ"ג (דפוס וויניצאה רפ"ח) עם הגהות בכת"י, ובשתי הגהות צוינו: "כל זה התקנתו מן השרים של מהר"ר קלמן... ר"מ מ"ה מרני ורבינו יום א' י"א שנת רצ"ח לפ"ק פה קייק לעמבורג"; "זה התקנתו מן השרים דיעה ה' מהר"ר קלמן וזרמיזא... י"א י"א תשרי רצ"ח לפ"ק פה קייק לעמבורג" (מורה"י, גל שצו-שצט, עמ' ד).

זאתו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

- בדורו היו יחד כמה גדולים בשם דומה, כמו רבי קלונימוס קלמן מקראקא, רבי קלונימוס קלמן שור, רבי קלונימוס קלמן הברקשטן אב"ד אסטרהאז ובריסק דליטא ("א' שהיה חותן המהרש"ל), ורבים טנו והחליפו ביניהם.
 - בזורמיזא אירעו גזירות קשות ונוראות יותר משאר ערי אשכנז וראי להזכיר דברי הג"ר פנחס ט"ל הורוויץ אב"ד פולזא ממה ששמע מפי רבו הסמ"ג - שהיה גם הוא יליד וזורמיזא שהתיישב בלבוב: "אני שמעתי מפי רבי מהר"ר זלמן ושמעתי עין שחיבר סמ"ג, מפני מה אירעו בק"ק וזורמיזא יותר גזירות משאר קהלות ומדינות אחרות, כי בעת חורבן בית ראשון באו היהודים לק"ק וזורמיזא ותיישבו שם, ואחז כלות שבועים שנות גלות בבל חזרו הגולים לירושלים ולאנץ ישראל, אזו אשר היו בזורמיזא נשארו שם ולא עלו לארץ ישראל. וכתבו יהודי ירושלים אל יהודי וזורמיזא שיבואו גם הם לישב בארץ ישראל, כי אם הם נשארים לגור בזורמיזא אז אין הם יכולים לעלות בשלש רגלים כי ארוכה הדרך משם לירושלים, אבל הם לא השיגו על זה, וכתבו תשובה. כן שאחת גרים בירושלים הגדולה לך גרים אנתנו בק"ק גרמייזא בירושלים הקטנה. כי באותו עת היו חשבוים מאוד בעיני השררה והיה להם הרבה חן בעיני הגוים על עשירים גדולים, כל רצו לא את הגאולה ולא רצו לצאת מהגלות. מחמת אותו חסא נגורו על ק"ק וזורמיזא הרבה גזירות יותר משאר קהלות ומדינות אחרות. כל זה שמעתי מפי מהר"ר זלמן זצ"ל הנ"ל" (אמנשה נוס' לרבי יוסף משע, אמשטרדם תנ"י, ס' א, מתורגם משפת יודיש-דויטש; הובא גם בסדר הדורות, אלף הששי שנת ש"פ, בתרגום הפש"י).
 - נדפסה מכתב תשובה הרש"י בשו"ת הרמ"א (סי' טז, אחרי תשובת חותנו רבינו), וחותם: "נאום הטרוד בטרדות המונים אליעזר בר מנח" ד"ל". וכן נזכר בשו"ת מהרש"ל (סי' נה): "אם מצאתי חן בעיניכם תכתבו כתב קבולא בעבורי עליו אל הגדולים אשר בארצכם, כגון הגאון מהר"ר יעקב והגאון מהר"ר לזר, שהם אצ"ל הארץ בעלי שם, שהם יכפוהו בדבר מצוה כי יש לאל ידם לעשותו ויגלו קלונו ברבים..."
 - הספר 'חכמת שלמה' נדפס לאחרי פטירת המהרש"ל על ידי בניו אך בראשו נדפסו שתי הסכמות שקיבל המהרש"ל עוד בחייו, האחת מרבי קלמן וזורמיזא (שניתן בשנת ש"ב - עשרים שנה קודם להדפסת הספר) והשניה מאת הרמ"א הגרנ"י רב"ד נאוויטץ צ"ל משער כי המהרש"ל נטל את הסכמות האלה לבדי לחוק אף עמדתו בפומים שהיה נגד שיטת הפלפול (ראה 'אמנע' על הדפסת תלמודו, ירושלים תשי"ב, עמ' סג-טו וה"ט 5). וכן ראה 'המהרש"ל וה"ם של שלמה' (דמת גן תשנ"א, עמ' 224) דאין הוכחה שהסכמות אלו הן אכן על הספר 'חכמת שלמה' ויתכן שניתנו על ספרו י"ם של שלמה, ע"י ש.
 - לדעת בעל 'לילת יופי' התשובה של מהר"ם פרואה "לאהו האלוק כמהר"ר קלמן צי"ו" (בשו"ת מהרש"ל, סי' לו) "קרבן בעיני מאד שכוון אל הגאון הזה", ואשר נזכר שם (בסי' לו) הכוונה לרבי קלונימוס הוקן אב"ד בריסק דליטא (וראה שם ושארית, קראקא תרנ"ה, עמ' 26, שהקשה ע"י, וצ"ב).
 - יתכן שרבינו שהה תפוסתו מה בעיר ניקופוליס.
- מאת: הרח"ח ר' ישכר בעיש ווייס שליט"א

המדור נערך לזכר נשמת הרח"ח - ר' משה ברוך יצחק שליט"א - ברוחבנותיו גיה ת.ב.צ.ב.ה.

עלי אורה

ענין שנלמד במסגרת "דף היומי"

מסכת סוטה

איזה לימוד תורה מנגא ומצלא

אמר רב יוסף, מצוה - בעידנא דעסיק בה מגנא (מן היסורים) ומצלא (מיצר הרע שלא יכשילו לחטא"ו רש"י). בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא; תורה - בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא. מתקף לה רבה, אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה, אמאי לא הגינה עליהו (מיצר הרע שהחטיאם ועשאם רשעים גמורים"ו רש"י), אלא אמר רבא, תורה - בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא, מצוה - בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא (כא"א).

המפרשים דנו אודות רב יוסף - מה יענה על קושיית רבה: "אלא מעתה דואג ואחיתופל מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עליהו", והענין יעקב כתב: "ורב יוסף סבירא ליה כדאינתא בחגיגה דף טו ש"טינא היה בלבם", וכי האי גוונא אמרינן בחלק דף ק"ו לא היתה תורתם רק מן השפה ולחוץ, ופירש"י שם 'ולא בלב'".

כונת הדברים היא לדברי הגמרא במסכת חגיגה: "אשכחיה שמואל לרב יהודה דתלי בעיברא דדשא וקא בכי, אמר ליה, שינא מאי קא בבית, אמר ליה, מי זוטרא מאי דכתיב בהו ברבנן (ישעי' לג, יח) 'איה סופר איה שוקל איה סופר את המגדלים', 'איה סופר' - שהיו סופרים כל אהותיות שבתורה, 'איה שוקל' - שהיו שוקלים קלין וחמורין שבתורה, 'איה סופר' את המגדלים שהיו שותין שלש מאות הלכות במגדל הפרח באויר, ואמר רבי אמי, תלת מאה בניי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפרח באויר, ותנן 'שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא', אן מה תהוי עלן, אמר ליה, שינא, טינא היתה בלבם (ירושע"ה הו' מימיהם"ו רש"י), אחו - מאי (מפני מה בא לדין כן, ולא הגינה תורתו עליו"ו שם), זמרו ויוני לא פסק מפומיה (זמרו ויוני לא פסק מביתו והיה לו להיחא בשביל חורבן הבית"ו שם). אמר ליה, כל מאן דהוה נקי אגב אימיה לא סליק (כל דנקי אגב אימיה - שלא נתלכלך בגיזה עולה לו צבעו, כל סומא, כל הלומדים לפני חכמים, עולה להן תורתן ליה עליון מן החטא"ו שם), אמר ליה, כל מאן דהוה נקי אגב אימיה סליק, כל דלא הוה נקי אגב אימיה לא סליק (כל דנקי אגב אימיה - שלא נתלכלך בגיזה עולה לו צבעו, כל סומא, כל סיראת חטאו קודמת לחכמתו עולה לו"ו שם), וברכות' (ד"ה כל) כתבו: "כל עמר דנקי נחית אגב אימיה", כלומר, מי שיראתו קודמת לחכמתו וקודמתו מתקיימת, דואג ואחיתופל דלא מגני להו תורתן לפי שלא היה להם יודאה כלל"ו, ומבואר מדברי הגמרא שסוגלת עסק התורה להנצל מיצר האלה כי אם למי שיש בו יראת שמים, ואילו דואג ואחיתופל, וכן אחר, שלא הקדימו יראתם קודם לימודם, לא הועילה להם תורתם להנצל מידי חטא, ובכך שפיר נוכל לומר שתורה מגינא ומצלא בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה, ולא קשה מידי מדואג ואחיתופל שלא הגינה בעדם זכות תורתם, כי לא הקדימו יראתם לחכמתם (עיי' ח"ר משה מאמרן חגיגה שם).

ה'אור החיים' הק' על הפסוק (ויקרא כג, א): "אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשייתם אותם" (כאם כן נוסף בוה, וז"ל ואפ"ן): "ואמר זאת מצותי", יתבאר על דרך אומרו בגמרא (ברכות י"ג, א) 'הלומד שלא לשמה נוח לו שלא נברא', והקשו בתוס' (שם ד"ה העושה) עם אותה שאמרו (פסחים ג, א) 'לעולם יעסקו אדם בתורה אפילו שלא לשמה לשמה שהגם כתוב עבירה לידו לשמה, ויתרצו, כי הם שני אופנים שלא לשמה, אחד לקנטר ואחד להתכבד, לקנטר נוח לו שלא נברא, להתכבד יעסקו שמתוך שלא לשמה בא לשמה, והוא מאמר הכתוב 'אם בחוקתי תלכו', ותנאי זה הדבר 'זאת מצותי' - שבה ב' מצוות הצריכין בלימודה, שלא לימוד לא לשמה, ולא להתכבד, אז 'תשמרו ועשייתם אותם', ובמשיך הכתוב שהגם כתוב עבירה לידו יהיה ניצול ממנה, וכאומרים 'תורה מגינא ומצלא' מיצר הרע... והגם שדרש רבא (שם) בפסוק (תהלים ס"א, כ) 'כי גדול עד שמיים חסדך', זה הלומד שלא לשמה אלא להתכבד, הטעם, לא שיש רצון הבורא בלימוד זה, אלא לתכלית היוצא ממנו שיבא ללמוד לשמה, ותורה זו אין בסגולתה שרק עסק תורה לשמה מעיל גדולים מפיתוי היצר (ע"ע אור"ח הק' פ"ו שלא בפסוק וילכו ויבואו). יסוד זה מצוי גם בספר 'תורת חיים' על הגמרא (ב"מ פה, א): "אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה ט"ו, א) 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ', דבר זה אמרו חכמים ולא פירושוהו, אמרו נביאים ולא פירושוהו, עד שפירושו הקב"ה בעצמו...". וכתב התנ"ח: "תנימה, אמאי לא פירושוהו, והלא כמה מקראות בירמיה מיעדות על ישראל שהיו בומן החורבן שעבדו עבודת כוכבים כפרהסיא ועברו על כל עבירות חמורות שבתורה... ונראה, לפי שהתורה מצלת את האדם מן החטא, כמו שאמרו (קידושין ל, ב) 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, מיהו דוקא כשעוסק בה לשמה, אבל שלא לשמה נוח לו שלא נברא... ואנשי ירושלים גדולים בתורה היו ועוסקים בה, דאפילו לא יבעם אחאב ומשה גדולים בתורה היו... אלא שלא עסקו בה רק לשם יוהרא ולקניטור, ותורה כי האי אינה מצלת מן החטא, והיינו מה שאמר הכתוב 'מי האיש החכם ויבן את זאת' וגו', לא היתה השאלה על

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

הוריד מזוזה לבדיקה - מתי צריך או אין צריך לברך על קביעתה

שאלה: מי שמוריד מזוזה לבדיקה או כשמחליף מזוזה במזוזה אחרת, האם צריך לברך על קביעתה?

תשובה: א) מי שמוריד מזוזה כדי לבדוקה ומחזירה בו ביום, כל זמן שלא עבר הלילה בשניה, אינו מברך (עיי' ערוה"ש יו"ד סי' רפט ס"ד). וזה רק אם המזוזה שחוריד היתה כשרה, אבל אם אחר הבדיקה נודע שהיתה פסולה, אזי כשקובע מזוזה כשרה מברך על קביעתה, שהרי נחשב כאילו לא היתה שם מזוזה עד כה.

ב) אם המזוזה היתה כשרה ורוצה להחליפה במזוזה שמהודרת יותר - יש בזה מחלוקת הפוסקים, דיי"א שצריך לברך (עיי' תשרי מהר"ם ש"ך יו"ד סי' רפה) וי"א דאין צריך לברך (כן דעת המהר"ש"ג ביו"ד סי' ז), דכיון שקובע על אותו הבית בעצמו, אזי אף על גב שהמזוזה היא אחרת, מכל מקום לא המזוזה גורמת החיוב ואין כאן שום מצוה חדשה, ומהיכי תיתי שיצטרך לברך, ואינו דומה למי שמחליף טלית קטן אחר דמברך, דהתם כל ט"ק הוי חיוב, מה שאין כן במזוזה דהבית גורם החיוב ויש רק בית אחד (שם). וטעמא דמסתברא הוא, וכן היתה דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שלא לברך.

ג) אם נפלה המזוזה - אזי חשיב הפסק וכשמחזירה צריך לברך, ואפילו כשמחזירה תיפק, ודומה לטלית שנפלה דמברך כשחוזר ללבושה (עיי' פתחי תשובה יו"ד סי' רפט סק"א).

ד) מי שנכנס לדירה חדשה ורוצה להחליף את המזוזות שהיו שם, אפילו אם המזוזות הן כשרות יכול לברך על קביעת המזוזות החדשות, וכן אם נותן את המזוזות שהיו שם לבדיקה, אז אפילו אם מחזירן באותו יום - מברך, והטעם כי אצל הדייר השני יש כאן חיוב מצוה אחרת לקביעה חדשה, ואין זה המשך המצוה הקודמת שתאה נמשכת אחר הברכה של הדייר הקודם, אלא מצוה חדשה שעדיין לא ברכו עליה (עיי' ערוה"ש יו"ד סי' רכא ס"ב וביט' שבות יצחק על הל' מזוזה חט"י שהביא שכן דעת הגרי"ש זצ"ל).

אמירת תודה בהלואה ע"י היתר עיסקא

שאלה: מי שלוח בריבית על ידי היתר עיסקא האם רשאי הלוה לומר להמלוה "ייער כח" או "תודה" על חלק הפקדון ששוקק על הלוואה?

תשובה: על חלק הפקדון שיש אצל הלוה לא שייך שיאמר הלוה תודה להמלוה, ואדרבה המלוה צריך להודות להלוה ששומר לו על חלק הכסף שהם בפקדון אצל הלוה, ומי"מ נראה שהלוה רשאי לומר תודה להמלוה על שמאן על ואוחזו לאיש מהימן, שמפקד אצלו חלק מהכסף, ומצאנו כמ"פ בחז"ל דאדם רוצה שיחזיקו אותו לאיש מהימן, ועל זה מודה לו. [ובאופן כללי יצויין בענין איסור רבית דברים, שאמירת "ייער כח" קיל טפי, שהרי זו ברכה, ורק באמירת "תודה" יש אוסרים, משום שאסור להנות את המלוה ברבית דברים. אבל שמעתי מהגרי"ש אלישיב זצ"ל שבזמנו אפשר להקל לומר "תודה", כי עבר היתה אמירת תודה נחשבת כנתינה, אבל האידנא שאומרים תודה על כל דבר, אינה נחשבת כנתינה].

עלי ספר

אנעים זמירות - אוצר נגונים לחי עולמים יתייש, מחולק לארבעה שערים: שירי שבח וזמירות לסעודות שבת קודש, ולמוצאי שבת; שירים השייכים לפרשת השבוע, מסודר לפי סדר כל הפרשיות, פזמונים ותהילות לפי סדר מועדי השנה; שירי רינה ודיצה בשמחות במגעל החיים, ובסופו שער ילהיג בבוקר חסדך; הודיה, אמונה ובחסון, תפילה. ליקט, ערך והוילל הרב אהרן רינגל שליט"א. הפצה וימלכות וספרגרי"א. בני ברק תשמ"ג (399 עמ').

בסתר רעם וואראקא - אוצר ליקוטים נפלא של תורת הרה"ק רבי מרדכי מנחם מענדל מוואראקא זי"ע [בהרה"ק רבי יצחק מוואראקא זי"ע], ובניו הקדושים הרה"ק רבי שמחה בונם מוואראקא-אטוואצק זי"ע והרה"ק רבי שמעון מסקערניעוויץ זי"ע ורעם בקודש. נלקטו מספריהם של צדיקים וכתבי חסידים, צאצאיו, תלמידיו ותלמידי תלמידיו, וממה שהובא מפי השמועה בספרים שונים. [בסופו תורת הרה"ק רבי דוב בעריש מלויביטש זי"ע מתוך קובצים שיצאו לאור על ידי ישיבתו הקי' שם משמעון', אגרות קודש ופקיסמיליות ועוד]. נלקט נערך ונסדר על ידי הרב מנחם מענדל ויסרוד שליט"א ויצא לאור ברב פאר והדר על ידי מכון ירחוק שנהג בנשיאות הרה"ק רבי שמואל צבי זינגער שליט"א. מהדורה שניה ומתוקנת בתוספת מרובה השלמות והוספת חדשות ופרקי תולדות. ירושלים תשפ"ג.

איהו חטא נאבדה הארץ, דודאי חטאו הריבה, אלא לפי שהתורה תבלין ומצלת מן החטא, היתה השאלה כיון דאנשי ירושלים גדולים בתורה הוו ועסקו בה, אמאי לא היתה מצלת אותן מן החטא שלא תאבד הארץ, וקאמר 'דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו', לפי שאין החכם ולא הנביא יודעים מה בלבו של אדם סבורים היו שעסקו בה לשמה, ולא ידעו שלשם קניטור נתכוננו, אבל הוא ית' כוון לבבות ידע כוונתם הרע"ו.

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שנדבו הוצאת הגליון לזיכוי רבבות מאחב"י

	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' אשר אנשיל ב"ר מנחם מענדל ע"ה ווינגארטן נלב"ע ביום ב' אייר תשע"ט תנצב"ה הונצח על ידי בני המשפחה הע"י</p>	<p>לעילוי נשמת הגה"ח ר' שמחה ב"ר צבי ז"ל מונד נלב"ע ביום ב' אייר שנת' לפ"ק תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בני המשפחה הע"י</p>	<p>לעילוי נשמת הרה"ח ר' שמואל אברהם ב"ר דוד ליוז ע"ה נלב"ע ביום ה' אייר תשנ"ט תנצב"ה הונצח על ידי בנו הרה"ח ר' דוד האכבערג שליט"א</p>
<p>לעילוי נשמת מרת מלכה ב"ר יצחק ע"ה ווינדסקי נלב"ע ביום ב' דר"ח אייר תשע"ה תנצב"ה הונצח על ידי בני המשפחה הע"י</p>	<p>לעילוי נשמת הגה"ח ר' יוסף נחמ"י רבי עקיבא קורניצר זצ"ל אבדק"ק קראקא נסתלק ביום ב' אייר תרצ"ג תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח ע"י נכדו החשוב הרה"ח ר' יוסף נחמ"י פרנקל שליט"א</p>	<p>לעילוי נשמת הגה"ח ר' נתן טעב ב"ר אברהם יעקב מאשקאוויטש זצ"ל דומ"ץ בק"ק חסדיי בעלזא באנטווערפען נלב"ע ביום ו' אייר תשע"ח תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בני המשפחה ה' עליהם יחיו</p>	<p>לעילוי נשמת האשה החשובה מרת חיה דבורה ב"ר מנחם מניס ע"ה נלב"ע ביום ד' אייר תשע"ז תנצב"ה נצחה ע"י חנתה דומ"ץ בעלזא אנטווערפען הג"ר שלמה זלמן וועבער שליט"א</p>